

HEDEN
TER ADVISERING
Aan
de minister

Directie
Bestuursondersteuning & Advies

Inlichtingen
10.10.2.e

T 10.2.e
F 10.2.e
www.minfin.nl

Direct contact
10.10.2.e
M 10.2.e

Datum
4 december 2020

Notitienummer
2020-0000240141

Auteur
10.10.2.e

Van
BOA
IRF
AFEP

Kopie aan

notitie

Vorbereiding Catshuis 6 december

Aanleiding

Aanstaande zondag 6 december vindt van 14.00 tot 16.00 uur een overleg in het Catshuis plaats over Covid-19. Er zijn geen stukken verspreid, eventuele stukken worden ter plekke uitgedeeld. De punten die op de agenda staan zijn de toelichting op het epidemiologische beeld door Van Dissel, maatregelen decemberpakket en samenhang vaccinaties, testen en maatregelen.

Het perspectief voor de jeugd staat niet op de agenda van het Catshuis (wel op de MCC van 8/12). Wij adviseren u dit thema integraal mee te nemen in de besluitvorming omtrent het decemberpakket.

Bijgaand vindt u de voorbereiding voor het Catshuis op de volgende punten:

1. Toelichting epidemiologisch beeld
2. Maatregelen decemberpakket
 - a. Maatregelenpakket feestdagen
 - o Bijlage 1: Input trojka inschalen maatregelenpakket
 - o Bijlage 2: Overzicht Coronamaatregelen feestdagen buitenland
 - b. Effecten schoolsluiting
3. Samenhang maatregelen, testen en vaccineren
 - o Bijlage 3: Overzichtstabel vaccinatiestrategieën buitenland
4. MLT Perspectief jeugd
5. Stand van zaken Routekaart (ter informatie)

1. Toelichting epidemiologisch beeld Van Dissel

Advies

- U kunt de toelichting op de cijfers van de heer van Dissel aanhoren.

Toelichting

- Weekcijfers: Op 1 december werden de weekcijfers gecommuniceerd. In totaal waren er 33.949 nieuwe besmettingen in de afgelopen week (tov 37.219 de week ervoor). Dit is bijna 9% minder dan vorige week.
- Het reproductiegetal lag op 13 november op 1,04. Het percentage positieve tests uit de teststraten is gedaald van 12% vorige week naar 10,6% vandaag.
- Het aantal besmettingen daalde afgelopen week nog steeds, maar lijkt te stabiliseren. Vandaag lag het aantal besmettingen boven het weekgemiddelde.

- Dagcijfers van het aantal positieve tests laten een sterke fluctuatie zien. Dit kan het RIVM niet goed verklaren, behalve dat er dagen zijn waarop mensen zich eerder laten testen. Andere landen hebben hier ook mee te maken.
- Het aantal ziekenhuisopnames daalt over het algemeen nog steeds, maar kent ook fluctuaties. In totaal liggen er op donderdag 3 december 1595 (t.o.v. 1606 op woensdag) mensen met corona in het ziekenhuis, van wie 458 op de IC (t.o.v. 475 op woensdag).

2. Maatregelenpakket

a) Maatregelenpakket feestdagen

Advies

- Naar verwachting zal Van Dissel de eerste contouren schetsen van het OMT-advies dat op 7 december zal verschijnen. Het OMT is gevraagd om in het licht van het epidemiologische beeld de maatregelen die voor liggen te beoordelen. U kunt het advies van het OMT aanhoren.
- De afruil tussen onderwijs en feestdagen lijkt zich af te tekenen. Wij adviseren daartegen. De genoemde versoepelingen geven de maatschappij lucht en bieden perspectief aan ondernemers. Dit weegt maatschappelijk en economisch gezien echter niet op tegen de negatieve gevolgen van onderwijs op afstand. In de MCC van 1 december was er bredere weerstand tegen het volgen van onderwijs op afstand.
- Ook wij hebben toenemende twijfels of het verstandig is om maatregelen te versoepelen tijdens de feestdagen, als de cijfers daar nu nog geen aanleiding toe geven.
- Economisch en sociaal maatschappelijk heeft het de voorkeur om versoepelingen aan te kondigen voor een onbepaalde tijd (dus vanaf 15 december, totdat we in niveau zorgelijk zitten). Voorkomen moet worden dat we door tijdelijke versoepelingen nog veel langer in deze fase (zeer ernstig) zitten. U kunt aangeven daarom een voorkeur te hebben voor eerder afschalen, dan tijdelijke versoepelingen.
- De Trojka heeft de voorstellen beoordeeld op de sociaalmaatschappelijke en economische effecten. Zie bijlage 1. Onze voorkeur gaat uit naar verstandige versoepelingen en zijn van mening dat onderstaande maatregelen zouden moeten kunnen, als gekozen wordt voor versoepelen:
 - Verhogen maximum aantal personen naar 100 per ruimte bij culturele instellingen
 - Openen van restaurants onder bepaalde voorwaarden,
 - Verlengen openingstijden detailhandel, want dan kan drukte beter verspreid worden over de dag;
 - Toestaan van sportbeoefening voor topsporters.
- M.b.t. het alcoholverbod hebben we geen uitgesproken advies.

Toelichting

Voorstellen

- De maatregelen die voorliggen (decemberpakket) zijn:
 - Het advies om thuis maximaal 6 personen te ontvangen en maximaal één groep per dag. Dit betreft een verruiming van 3 naar 6 personen.
 - Het verhogen van het maximum aantal personen per ruimte voor culturele instellingen van 30 naar 100 personen. Dit biedt tijdens de vakantieperiode ook mogelijkheden om activiteiten voor jeugd te organiseren op deze locaties.
 - Het openen van restaurants onder bepaalde voorwaarden.
 - Max. 30 personen per ruimte. In de avond maximaal 2 shifts.
 - Sluiting eetgelegenheden om 22 uur
 - Alcoholverbod vanaf 22 uur.

- Als gevolg van de versoepeling bij de restaurants wordt voorgesteld om de openingstijden van de detailhandel te verruimen naar 22.00 uur (en daarmee gelijk te trekken met de horeca);
- Ook wordt voorgesteld om het alcoholverbod in te korten, dit zal gelden vanaf 22.00 uur i.p.v. vanaf 20.00. Dit betekent dat supermarkten tot 22.00 uur alcohol mogen verkopen.
- Toestaan van sportbeoefening (trainen én wedstrijden) door sporters in topcompetities (+/- 4.000 personen) op minder dan 1,5m en in groepen van meer dan 4 personen.
- Als mogelijke verzwarende maatregel staat dan de maatregel van één week onderwijs op afstand voor het VO, MBO en HO (en eventueel ook PO) na de kerstvakantie, met uitzondering van examenleerlingen, praktijkonderwijs en kwetsbare leerlingen.
- Aan het OMT wordt ook gevraagd voor welke tijdsperiode deze maatregelen dan zouden moeten gaan gelden (1. vanaf 15 december tot risiconiveau zorgelijk is bereikt, 2. van 22 december t/m 1 januari of 3. alleen op 24 t/m 26 december, 31 december en 1 januari). Hierbij is aangetekend dat optie 3 voor culturele instellingen en restaurants niet uitvoerbaar is.

Beoordeling trojka

- Omdat nog veel besmettingen thuis en op het werk plaatsvinden, vragen we ons af of het tijdelijk verruimen van het toestaan van meer mensen thuis verstandig is.
- Wij vinden het voorstel van 1 week afstandsonderwijs niet verstandig. Uit Nederlands onderzoek over de sluiting van het voorjaar blijkt dat afstandsonderwijs voor veel leerlingengroepen een vergelijkbaar effect heeft als geen onderwijs en onderwijsachterstanden vergroot. Bovendien vinden we dit ook lastig uit te leggen dat onderwijs de dupe wordt, doordat ouders met Kerst en Oud en Nieuw samen kunnen zijn. Wij adviseren dus tegen deze afruil.
- Tegelijkertijd begrijpen we dat we perspectief moeten bieden, o.a. aan de jeugd. De beste oplossing daarvoor is om hen gewoon naar school, stage, theaters, bibliotheken en sportclubs te kunnen laten gaan. Het verhogen van het maximum aantal personen bij culturele instellingen helpt enorm en kunt u ondersteunen.
- De horeca is niet geholpen met een paar dagen open en ook kan het tijdelijk toestaan van meer mensen thuis een verkeerd signaal geven. Tijdelijke opening is praktisch lastig (denk aan voorraden die bederven etc.). Van EZK begrepen wij dat de horeca ook verdeeld is over tijdelijke versoepelingen en sommigen hebben liever dat ze half januari weer volledig open mogen.
- Ons inziens is het geen overtuigend argument voor versoepelingen als men zegt: anders gaat men toch thuis met de hele familie Kerst vieren. Als we daarin meegaan, dan kun je meerdere maatregelen direct afschaffen. Het gaat om de signaalwerking die je afgeeft als je dit tijdelijk toestaat. Een grote welwillende groep zal je hier wel mee bereiken.
- Eventueel kunt u nog aangeven of er nagedacht is over een tijdelijke versoepeling van het maximum aantal mensen thuis allen met de Kerstdagen, en dus niet met Oud en Nieuw. De angst bestaat namelijk dat besmettingen tijdens Kerst verder verspreiden met Oud en Nieuw en vervolgens op scholen na de vakantie. Mocht Kerst dan tot meer besmettingen leiden dan zit er -door vakanties - nog ca 10 dagen tussen voordat mensen weer naar school en werk gaan.

b) Effecten schoolsluiting (Advisering IRF)

Aanleiding

In het Catshuis wordt gesproken over het OMT advies voor de kerstperiode, waaronder het voorstel om scholen na de kerstvakantie een week langer gesloten te houden en over te gaan op afstandsonderwijs. Deze annotatie schetst (heel

globaal) de economische effecten van een sluiting van scholen. We hebben deze inzichten ook gedeeld met AZ, EZK en OCW.

Kern

De economische literatuur over scholensluiting onderscheidt twee kanalen:

1. Het effect van scholensluiting op de leerprestaties. Op de korte termijn leren kinderen minder, en er zijn aanwijzingen dat dit hun latere verdienvermogen aantast. Dit heeft effect op het bbp op de lange termijn. Een zeer grove inschatting is dat dit effect kan oplopen tot **ca. 3% bbp cumulatief op de lange termijn** (= opgeteld verlies aan productiviteit voor leerlingen die door sluiting geraakt worden) **per maand schoolsluiting**.
2. Het effect van scholensluiting op ouders, die minder kunnen werken als ze zich op de zorg en het onderwijs van hun kinderen moeten richten. Dit heeft effect op het bbp op de korte termijn. Een zeer grove inschatting is dat het onmiddellijke bbp-effect hiervan (in het lopende jaar) **ca. -0,25% bbp groei is per maand schoolsluiting**.

De effecten van een extra week afstandsonderwijs zullen waarschijnlijk niet dramatisch zijn. Wel voorzien wij dat deze maatregel mogelijk moeilijk terug te draaien zal zijn. Hiermee wordt een signaal naar scholen gegeven dat zij wel degelijk een belangrijke bron van besmetting zijn. Alleen de aankondiging leidt al tot opleven van onrust bij docenten. Daarnaast is niet uit te sluiten dat er na Kerst/ Oud en Nieuw een nieuwe coronapieak ontstaat (bij versoepeling), wat een moeilijke context zal geven om scholen te heropenen.

Kortom, wij vrezen: makkelijk te sluiten, moeilijk te heropenen, waardoor afstandsonderwijs van een week mogelijk uitloopt naar meerdere weken. De maatschappelijke en economische effecten van het sluiten van de scholen maakt het kerstdiner met de hele familie, een wel duur kerstdiner.

Krachtveld

Ook ambtelijk EZK heeft een vergelijkbaar verhaal, zij geven aan dat online onderwijs (ter vervangingen van fysiek onderwijs) de volgende (negatieve) effecten heeft:

- Economische schade door minder opbouw van menselijke kapitaal
- Vergrote ongelijkheid binnen generaties (leerlingen met een lage sociaaleconomische status worden het hardst geraakt)
- Belangrijk verdelingsvraagstuk tussen generaties: schade slaat eenzijdig neer bij leerlingen (duur kerstdiner, macro-economisch, maar ook specifiek voor de leerling)
- Economische schade op korte termijn door minder productieve thuiswerkende ouders en opvangproblemen voor ouder die niet thuis kunnen werken.
- Twijfelachtig effect op de R, het OMT geeft in haar advies van 30/11 aan dat:
 - er aanwijzingen zijn dat besmettingen onder jongeren in het VO voor meer dan de helft (!) buiten de school plaatsvinden
 - het effect op R op basis van de herfstvakantie niet kan worden vastgesteld.

Toelichting

Ad i)

De laatste tijd is een aantal resultaten bekend geworden van onderzoeken naar het effect van sluiting van scholen (vanaf 16 maart gedurende 8 weken) op de leerprestaties en kansenongelijkheid. Deze bevestigen het beeld dat leerachterstanden zijn ontstaan. Universiteit van Maastricht: leerverlies bij Limburgse scholieren op terrein van begrijpend lezen, d.w.z.: achteruitgang), Oxford University: Nederlandse scholieren hebben weinig tot niets geleerd, Cito: meer leerlingen in groepen 4-7 halen het laagste niveau; minder leerlingen het hoogste. Ook lijkt er empirie te zijn die de verwachting dat kwetsbare leerlingen het hardst geraakt worden (o.a. ESB, nog te verschijnen), bevestigt.

Het is nog onmogelijk om te meten wat de bbp-effecten hiervan zijn, de kinderen hebben immers de arbeidsmarkt nog niet betreden. Modelleerwerk obv eerdere schoolsluitingen (bijv tijdens een polioepidemie) kan echter inzicht geven. Het

Amerikaanse Brookings Institute heeft op die manier berekend dat de schoolsluiting van 4 maanden in de VS zal leiden tot een verminderd verdienpotentieel voor het cohort dat hierdoor geraakt wordt van cumulatief (over hun hele werkende leven) ca. 12,7% bbp. Dit model veronderstelt dat er tijdens de schoolsluiting géén onderwijs plaatsvindt (ipv zo goed mogelijk online onderwijs in de Nederlands coronasituatie), en is dus een overschatting zowel qua duur (in Nederland was de sluiting 2 maanden ipv 4) als qua gemiste lesstof. Anderzijds neemt de studie niet het effect mee van de sluiting en vervolgens overgang op online onderwijs door mbo, hbo en wo, waarvan aannemelijk is dat het verdere negatieve effecten heeft op het leren en toekomstig verdienvermogen. De uitkomsten suggereren dat leerachterstanden forse effecten kunnen hebben.

Ad ii)

Sluiting van scholen en van kinderopvang heeft een effect op de productiviteit van ouders die minder kunnen werken. Hoe groot dit effect op macro-niveau is hangt o.a. af van de duur van de sluiting, de gemiddelde samenstelling van huishoudens en de arbeidsparticipatie van ouders, en kan dus tussen landen verschillen. Hoewel ons geen empirie bekend is over de Nederlandse situatie, geeft onderzoek uit de VS en het VK een indicatie. Verschillende studies¹ wijzen op een effect van ca. 0,2-0,3% bbp per maand dat scholen gesloten zijn.

3. Samenhang maatregelen, testen en vaccineren

Aanleiding

- Het RIVM zal mondeling toelichten hoe volgens hen de maatregelen, testen en vaccineren op elkaar aan zouden moeten sluiten. Er wordt vooraf geen stuk gedeeld. Mogelijk dat VWS de stand van zaken rondom de vaccinatiestrategie ook zal toelichten.

Advies

- U kunt de mondelinge toelichting van het RIVM aanhoren.
- U wordt geadviseerd om bij dit agendapunt een aantal kanttekeningen te plaatsen.
 1. U kunt in het Catshuis de discussie starten of het wel logisch is om met de beschikbaarheid van een vaccin en grootschalig testen nog steeds te sturen op het aantal besmettingen. De belastbaarheid van de IC en het ziekenhuis is ons inziens een logischere waarde. Als de kwetsbare mensen gevaccineerd zijn, zou de druk op de zorg af moeten nemen, waardoor de rest van de samenleving meer lucht zou moeten kunnen krijgen.
 2. Om dit mogelijk te maken, is het wel belangrijk dat de juiste mensen al eerste gevaccineerd worden, namelijk de mensen die in het ziekenhuis terecht komen.
 3. U kunt aanbieden dat u – eventueel gezamenlijk met het RIVM en VWS – meedenkt over welk niveau van restricties en nodig is bij een bepaalde vaccinatiegraad. Ons inziens kan met een bepaalde vaccinatiegraad de maatschappij al (deels) geopend worden.
 4. U kunt aangeven dat het testen en vaccineren opgenomen moeten worden in de nieuwe versie van een routekaart. Deze nieuwe ontwikkelingen, zorgen voor nieuwe inzichten en hebben ook effect op de signaalwaarden die aangehouden moeten worden om de fases te bepalen.
- Daarnaast kunt u aangeven dat er nog veel onduidelijk is over de implementatie van de vaccinatiestrategie en dat u zich zorgen maakt of VWS voldoende voorbereid is om snel, de juiste mensen en grootschalig te

¹ Lempel et al (2008): sluiting van 4 weken in de VS heeft effect van 0,1-0,3% bbp; Sadique et al (2008): sluiting van 8 weken in het VK heeft effect van ca. 0,6% bbp;

vaccineren. U kunt aangeven dat het van belang is dat VWS op korte termijn de andere departementen bijpraat over de implementatie.

Toelichting

- Ons inziens zouden we naar een model/afspraken moeten waarin we beschrijven welk niveau van restricties er nog nodig zijn bij een bepaalde vaccinatiegraad.
- Ons inziens zorgt een vaccinatiegraad van 30% er al voor dat de maatschappij weer (bijna) volledig open zou kunnen. Wellicht dat dan de hygiëneregels nog zouden moeten gelden, maar door de kwetsbaren te vaccineren zouden de ziekenhuizen al ontzien moeten worden.
- Ons inziens is het goed om in het Catshuis te bespreken wat de inzet hiervoor moet zijn. Sturen we bij het beschikbaar stellen van vaccinaties op het aantal besmettingen? Of accepteren we dat niet-kwetsbaren besmet kunnen raken en sturen we nog op de IC- en ziekenhuisbezettingen?
- Daarnaast zal, bij het beschikbaar zijn van een vaccin, ook de vraag opkomen of alle maatregelen nog voor iedereen moeten gelden of dat gevaccineerde mensen voordelen krijgen. Als de overheid dit niet doet, dan zullen private partijen mogelijk vaccinaties als eis gaan stellen (denk aan vliegtuigmaatschappijen, scholen, maar ook landen).
- Steekproeftesten kan het zicht op de verspreiding van het virus in bepaalde sectoren vergroten. Zodoende hoeven de sectoren waarin weinig besmettingen zijn niet te leiden onder de sectoren waar veel besmettingen zijn.

4. MLT Perspectief Jeugd

Aanleiding

- Wij hebben van VWS een voorstel ontvangen waarin de claim voor de MLT Perspectief voor Jeugd omlaag wordt gebracht van 61 naar 40 miljoen. Inhoudelijk is het voorstel niet aangepast. Er is ambtelijk geen overeenstemming bereikt.
- Bij bespreking in de MCC-19 van 1 december bleek dat de meeste bewindspersonen het voorstel van VWS steunen, maar is afgesproken dat er geen besluitvorming mogelijk is voordat er overeenstemming is over de dekking.
- Besluitvorming is nu voorzien in MCC van 8 december.

Advies

- Indien het voorstel besproken wordt in het Catshuis adviseren wij u niet in te stemmen. Dit vanwege het gevaar dat het sluiten van scholen en / of andere beperkende maatregelen voor jongeren, politiek makkelijker wordt wanneer er positief besloten is over compenserende maatregelen. Compenserende maatregelen moeten het sluitstuk zijn van de besluitvorming. Als uitkomst van de 8-12 besluitvorming kan eventueel een bedrag voor de gemeenten beschikbaar worden gesteld.
- U kunt aangeven dat het mitigeren van de gevolgen van het strenge coronabeleid door het organiseren van extra activiteiten voor jongeren niet een logische beleidsreactie is, gezien de discussie van een week langere vakantie of onderwijs op afstand (na de kerstvakantie) in verband met de besmettingscijfers. Vanuit de optiek van leerprestaties en welzijn moet de focus liggen op het open houden van onderwijs en het verruimen van de mogelijkheden voor sport, en niet op het organiseren van alternatieve activiteiten.
- U kunt aangeven dat de claim nog steeds te hoog is. VWS stelt gedeeltelijke dekking voor uit het budget voor de maatschappelijke diensttijd. Ons inziens biedt die post meer mogelijkheden, omdat circa 60 miljoen niet is verplicht.
- U kunt aangeven dat het van belang is dat de claim beter in de tijd wordt begrensd. De voorstellen betreffen een periode van 17 weken (tot april). Dit leidt tot een risico op nieuwe claims in het voorjaar om activiteiten te

organiseren in het voorjaar en in de zomer. U kunt aangeven dat als er een bedrag komt, dit dan voor de periode tot en met de zomer zou moeten zijn.

Tabel: Nieuw voorstel VWS

Plan Sociale interactie MLT jeugd	Dagbesteding	Versterken jongerenwerk	Mentale gezondheid	Totaal
Voorstellen gemeenten	71,5	33,5	3,5	108,5
Bijdrage door gemeenten	30	20		50
Resterende claim VWS	41,5	13,5	3,5	58,5
bijdrage door VWS*	15		3,5	18,5
nog te dekken:	26,5	13,5		40
* Betreft de inzet van trajecten uit het budget maatschappelijke diensttijd (MDT) met een waarde van 15 mln, 3,5 mln uit hogere ontvangsten op artikel 5.				

Terugvalopties

- Wij adviseren u eventueel als terugvaloptie in te stemmen met de voorgestelde beleidswensen, mits VWS deze voorstellen volledig specifiek dekt. Een mogelijkheid is dekking uit het budget voor maatschappelijke diensttijd (100 miljoen in 2021) waarvan circa 60 miljoen niet verplicht is.
- Het afstandsonderwijs lijkt van tafel, maar dat kunt u als een harde eis stellen alvorens over te willen gaan op flankerend beleid. De jongeren zijn het meest geholpen met logische en gerichte versoepelingen van de maatregelen (denk aan sporten voor jongvolwassenen, stage wel toelaten, openen theaters en bioscopen voor meer personen). Generale compensatie kan dan dienen als wisselgeld voor het openhouden van de scholen en gerichte versoepelingen voor jongeren. Indien u instemt met generale compensatie dan is het daarbij van belang om af te spreken dat de middelen niet voor de periode tot april zijn, maar tot en met de zomer om het risico op 'herhaalclaims' te beperken.

5. Stand van zaken Routekaart

TER INFORMATIE – LAATSTE STAND VAN ZAKEN

- De routekaart heeft afgelopen dinsdag 1 december voorgelegd in het DOC. Er was veel kritiek vanuit de departementen, onder aanvoering van EZK en FIN. Wij hebben fundamentele inhoudelijk bezwaren bij de routekaart:
 - **De routekaart biedt geen perspectief:**
 - De insteek achter de routekaart was om perspectief te bieden. VWS pleit voor aanscherpingen van de signaalwaarden tussen de risiconiveaus waakzaam en zorgelijk (# besmettingen van 50 naar 35, IC van 10 naar 3, ziekenhuisopnames van 40 naar 12). Het is onduidelijk waar deze aanpassingen op gebaseerd zijn. Daarnaast pleiten ze voor verzwaring van de maatregelen in deze risiconiveaus. Deze dubbele verzwaring is ons inziens niet goed beargumenteerd en biedt juist minder perspectief.
 - De routekaart biedt geen perspectief op afschaling. VWS wil deze routekaart enkel gebruiken voor de wijze van opschaling bij een derde golf. De routekaart biedt geen inzicht in het afschalen van de huidige maatregelen van de tweede golf. Bij deze routekaart zouden ons inziens ook stappen voor afschaling moeten worden gepresenteerd.
 - De routekaart heeft geen oog voor ontwikkelingen op het gebied van vaccins en testen. Bij iedere vaccinatiegraad zijn andere signaalwaarden wenselijk. De vraag is of de routekaart überhaupt bruikbaar is als deze ontwikkelingen van de komende maanden niet worden meegenomen.
 - **Zonder perspectief is het niet de juiste timing om met een nieuwe routekaart te komen.** Mensen zijn op zoek naar duidelijkheid en perspectief omtrent het afschaling van maatregelen. Een routekaart

publiceren voor opschaling doet exact het tegenovergestelde en roept meer vragen op dan het beantwoordt.

- **Het is niet gezegd dat de maatregelen in de verschillende risiconiveau's niet streng genoeg waren.** Uit analyse van het OMT blijkt dat het virus met name is opgelopen, omdat naleving, handhaving, testbeleid en BCO onvoldoende op orde waren in de zomer. Hier wordt in de routekaart geen aandacht aan besteed.
- **De brede maatschappelijke effecten zouden in kaart moeten worden gebracht.** Door per risiconiveau inzicht te bieden in (1) het effect op het virus en (2) alle maatschappelijke kosten kan een gedegen afweging worden gemaakt over het gewenste niveau van restricties. VWS heeft geen proces voorzien om de routekaart in integraliteit te bezien.
- **Onderbouwing van aanpassing van de drempelwaarden en het effect van aangescherpte maatregelen op de R-waarde ontbreekt.** Het is onduidelijk waar aanpassingen van de maatregelen en signaalwaarden op gebaseerd zijn. De routekaart moet daarnaast duidelijk maken wat de maatregelen voor effect kunnen hebben op de R-waarde.
- **Het risico bestaat dat de routekaart als zodanig wordt gepresenteerd, als menukaart wordt gebruikt.** VWS wil voor het zwaarste risiconiveau geen maatregelen invullen, maar maatwerk. Dit brengt het risico van ad-hoc-beleid met zich mee. De routekaart verwordt hiermee tot een menukaart. Dit dan ook als zodanig moeten worden gecommuniceerd.
- **Naast deze fundamentele bezwaren hebben wij nog detailcommentaar.** Zo zijn er bijvoorbeeld diverse beperkingen opgenomen onder het risiconiveau "ernstig" waar wij vragen bij hebben. Denk aan het sluiten van de detailhandel en het beperken van fysiek onderwijs.
- Wij hebben deze bezwaren na het DOC vanuit de Trojka schriftelijk met ambtelijk VWS gedeeld. Naar aanleiding van de inbreng vanuit de Trojka heeft VWS ambtelijk een werkgroep opgetuigd om de routekaart uitgebreider met de Trojka af te stemmen. De insteek is nu om op basis van onder meer onze inhoudelijke bezwaren een aantal fundamentele beslispunten op te nemen. Daarnaast is de insteek om het detailcommentaar van departementen te verwerken.
- Door dit proces zal de routekaart niet langer op 8 december naar de Kamer gaan. De routekaart staat ook **niet** geagendeerd voor het Catshuis. VWS is echter nog steeds voornemens om het stuk voor het kerstreces naar de Kamer te versturen.